

ÜRTİKERLİ HASTALARDA BAĞIRSAK PARAZİTLERİNİN DAĞILIMI

*Mutlu YAR AYCAN, *Nilgün DALDAL, **Özlem AYCAN KAYA

*İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Parazitoloji AD, MALATYA

**Mustafa Kemal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Parazitoloji AD, HATAY

Geliş Tarihi / Received: 14.08.2011, Kabul Tarihi / Accepted: 23.09.2011

ÖZET

Malatya ili merkezinde İnönü Üniversitesi Tıp Merkezi Dermatoloji polikliniğine allerjik ürtiker yakınması ile başvuran ve Parazitoloji Anabilim dalına gönderilen ürtikerli hastalarda bağırsak parazitlerinin dağılımının çeşitli tanı yöntemleriyle değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Dermatoloji polikliniğine ürtiker yakınması ile başvuran ve parazit etiyolojisi araştırılan 100 hasta çalışmaya dahil edilmiştir. Hastalar yaş ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin randomize olarak seçilmiş ve dışkı örnekleri nativ-lugol, formol-etil-asetat çöktürme yöntemi, selofanlı lam yöntemiyle incelenmiştir. Ek olarak olguların tümünün eozinofil değerlerine bakılmıştır. Allerjik ürtiker yakınması olan 100 olgunun 21'inde parazit saptanmış olup, 1 olguda *Giardia intestinalis*, 4 olguda *Enterobius vermicularis*, 8 olguda *Entamoeba coli*, 2 olguda *Iodomoeba butschlii*, 5 olguda *Blastocystis hominis*, 1 olguda *Trichomonas hominis* saptanmıştır. İstatistiki değerlendirmede allerjik ürtikerli olgularda parazitozların ürtikere neden olduğu konusunda anlamlı bir sonuca varılamamıştır (p=0,81). Ürtikerli olgularda bağırsak parazitozlarının araştırılmasının uygun olacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar sözcükler: Ürtiker, bağırsak parazitleri, allerji, eozinofili

DISTRIBUTION OF PATIENTS URTICARIA INTESTINAL PARASITES

SUMMARY

In this study, Distribution of intestinal parasites in patients with allergic urticaria either admitted to Dermatology clinic or directed to Parasitology Department at Tugut Ozal Medical center/Inonu University in Malatya province were evaluated by various diagnostic methods. Patients were chosen regardless of their sex or age. A total of 100 stool specimens were examined for intestinal parasites using native- lugol and formol ethyl ether methods. A total of 100 cellophane tape preparations were examined directly. In addition to, eosinophils in all cases were evaluated. In 21 out of 100 patients with urticaria complaint, various parasites were determined including 1 *G.intestinalis*, 4 *E.vermicularis*, 8 *E.coli*, 2 *I. butschlii*, 5 *B.hominis*, 1 *T. hominis*, eosinophil counts were determined in all the causes. In statistical analysis, no

correlation was found between allergic urticaria and parasitosis (p=0,81). It was concluded that intestinal parasitosis should be searched in urticaria cases.

Key words: Urticaria, Intestinal parasites, allergic, eosinofilia

Giriş

Bağırsak parazitolojisi, 20. yüzyılın sonlarında geri kalmış, gelişmekte olan ve hatta yüksek sağlık standartlarına sahip ülkelerde bile önemli bir sağlık sorunu olarak güncelliğini korumaktadır. Türkiye; coğrafi konumu, iklim şartları, kötü hijyenik durum, diğer sosyo-ekonomik ve kültürel şartlar nedeniyle bağırsak parazitlerinin sık görüldüğü bir ülke durumundadır. Son 21 yılda yapılmış çalışmalar gözden geçirildiğinde bağırsak parazitlerinin, toplumumuzun her yaş ve grubunda, yurdumuzun tüm yörelerinde yaygın olarak bulunduğu anlaşılmaktadır (1).

Parazitolojinin epidemiyolojisi, immünolojisi, patolojisi, tanımı, tedavisi ve korunması üzerinde ülkemizde ve diğer ülkelerde pek çok çalışmalar yapılmıştır. Parazitlerin toplumumuzun her yaş grubunda ve yurdumuzun bütün yörelerinde ve özellikle birden fazla parazit ile enfekte olma durumunun (poliparazitizm) yaygın olduğu bildirilmektedir. Parazitolojinin tanısı etken parazitin kendisi veya evrim şekilleri bulunarak veya gelişen özgül immün cevap reaksiyonları incelenerek konmaktadır. Parazitli kişilerin kan ve dokularında eozinofil sayısının ve kan serumunda IgE düzeylerinin arttığı bildirilmiştir (1) Ürtiker, yuvarlak veya gayri muntazam deriden kabarık, pembe renkte, ortası soluk, sert, elastik kıvamda, şiddetli kaşıntılı, ödemli bir papül ile karakterizedir. Genellikle birden bire ortaya çıkar. Bir kaç dakika veya bir kaç günde yerinde iz bırakmadan kaybolur. Akut Ürtiker ise semptomların 6 haftadan daha az sürmesi, kronik ürtiker; semptomların 6 haftadan daha uzun sürmesi ile ayırt edilir.

Belirli bir bölgede yaşayan toplumda herhangi bir parazit enfeksiyonunun sıklık derecesi bireylerin doğal ve edinsel bağışıklığına, parazit sayısına, parazitin virülansına, çoğalma yeteneğine, parazit ile insanın temas süresine bağlıdır(2). Bağırsak paraziti olan kişilerde genel olarak bulantı, karın ağrısı, kusma, ishal, kabızlık, iştah artması ve iştahsızlık gibi çeşitli gastrointestinal sistem belirtileri, nörolojik bozukluklar, huzursuzluk, dış gıcırdatması, korkulu rüyalar görme, zekada gerileme gibi psikişik bozukluklar görülmektedir. Parazitlerin toksik-alerjik etkileri ile ürtikerimsi döküntülerden, angio-nörotik ödeme kadar giden tablolar belirtilmiştir (3).

Çalışmada, ürtikerli hastalarda bağırsak parazitlerinin dağılımının konvansiyonel yöntemlerle belirlenmesi ve ürtiker ile demografik veriler açısından ilişkisinin belirlenmesi hedeflenmiştir

Gereç ve Yöntem

Temmuz 2006-Mart 2007 tarihleri arasında, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Turgut Özal Tıp Merkezi Dermatoloji polikliniğine gelen 100 ürtikerli hasta çalışma kapsamına alınmıştır. Hastaların dışkılarında ve selofanlı lam örneğinde parazit araştırılmış, parazit saptanmayan olgularda, gün aşırı 3 kez tekrar edilmiştir. 100 hastanın eozinofil düzeyleri yapılan tedavi öncesi ölçülmüştür. Bu olguların tümünün eozinofil değerlerine bakılmıştır.

Hastaların dışkılarda önce makroskobik parazit, sonra da nativ-lugol, sedimantasyon (çoklaştırma) yöntemi, selofanlı lam örneğinde parazit araştırılmıştır. Verilerin istatistiksel olarak Ki-kare ve Yates düzeltilmiş Ki-kare yöntemleri ile değerlendirilmiştir. $p < 0.05$ değerleri istatistiksel olarak önemli kabul edilmiştir. İstatistiksel analizde SPSS 13.0 paket programı kullanılmıştır.

Bulgular

Ürtiker yakınması olan 100 kişinin 21 (%21)'inde bağırsak parazitine rastlanmıştır. Parazit saptanan 21 olgunun 1'inde *G. intestinalis*, 4'ünde *E. vermicularis*, 8'inde *E. coli*, 2'sinde, *I. butschlii*, 5'inde *B. hominis*, 1'inde *T. hominis* saptanmıştır. Bu olguların tümünün eozinofil değerlerine bakılmıştır. Eozinofil ortalamaları yönünden parazit görülen ve görülmeyen hastalar arasında istatistiksel olarak bir farklılık bulunamamıştır (iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi, $p > 0.05$). (Tablo 1). Belirli sayıda çıkan parazitlerin, ortalama eozinofil sayıları arasındaki fark araştırılmak istenmiş fakat sayı yeterli olmadığından istatistiksel bir sonuca varılamamıştır.

Tablo 1 Ürtikerli hastalarda saptanan parazitler

	Parazit		Ortalama eozinofili
	Sayı (n)	Yüzde %	
<i>G. intestinalis</i>	1	4,76	0,6
<i>E. vermicularis</i>	4	19,04	1,2
<i>E. coli</i>	8	38,09	5,1
<i>I. butschlii</i>	2	9,52	4,9
<i>B. hominis</i>	5	23,80	2
<i>T. hominis</i>	1	4,76	0

Parazit görülme durumu ile ürtiker arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Tablo 2’de gösterilmiştir (p=0,81).

Tablo 2 Parazit görülme durumu ile ürtiker arasındaki ilişki

Ürtiker tipi	Parazit görülme durumu				Toplam
	Pozitif		Negatif		
	Sayı (n)	Yüzde (%)	Sayı (n)	Yüzde (%)	
Kronik ürtiker	11	52,4	46	58,2	57
Akut ürtiker	10	47,6	33	41,8	43
Toplam	21	100	79	100	100

Yaş gruplarına ve cinsiyete bağlı olarak saptanan parazitler tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3 Yaş gruplarında cinsiyete bağlı olarak bağırsak parazitlerinin dağılımı

Saptanan parazitler	Yaş grupları						Toplam	
	0-18		19-25		26-40		E	K
<i>G. intestinalis</i>				1				1
<i>E. vermicularis</i>	1		1		1	1	3	1
<i>E. coli</i>	2		1		3	1	6	2
<i>I. butschlii</i>			1		1		2	
<i>B. hominis</i>		1	1		1	1	3	2
<i>T. hominis</i>						1		1
Toplam	3	1	4	1	6	4	14	7

E*: Erkek, K*: Kadın

Allerjik ürtikerli olup, parazit saptanan gruplardaki bulgular ki-kare ve Yates düzeltilmiş ki-kare yöntemleri ile değerlendirilmiştir. Sonuçlar tüm gruplar için anlamsız bulunmuştur.

Tartışma

İntestinal parazitler birçok deri hastalığının etiyolojik faktörleri arasında sayılmaktadır. Parazit hastalıklarında bütün vücudu ilgilendiren çok çeşitli klinik bulgulara rastlanmaktadır. Parazitin mekanik ve iritan etkisine bağlı olarak lokal deri belirtileri, parazit antijenlerine veya toksik ürünlerine bağlı olarak sistemik deri bulguları oluşabilir. Bazı parazitlerin konak organizma üzerinde toksik ve allerjik etkisi ile kanın şekilli elemanlarında değişmeler özellikle eozinofil sayısında artma olmaktadır.

Epidemiyolojik çalışmalar allerjik hastalıklar ile paraziter enfeksiyonlar arasında ters ilişki olduğunu göstermekte ve bu bulgu paraziter enfeksiyonların allerjik hastalıkların gelişimini önlediğine işaret etmektedir. Helmintik parazitler allerjik inflamasyonu modüle edebilir ve bu mekanizmalar aeroallerjenlere yanıtı etkileyebilir. Son zamanlarda yapılan çalışmalar helmintlerin regülatuar T hücreler aracılığı ile konağın immün yanıtını suprese ettiğini göstermektedir. Paraziter hastalıkların immün modülasyon üzerine olan etkileri

konusundaki yeni bilgilerin atopik hastalıkların tedavisinde yeni ufuklar açacağı düşünülmektedir (4).

Hamric ve Moore (5) *G. intestinalis*'in bazı kişilerde ürtikere yol açabilecek antijenik özelliklere sahip olduğunu ileri sürmüşlerdir. Mevlitoğlu ve ark (6) Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Dermatoloji Polikliniğine başvuran çeşitli dermatozları olan 72 hastada parazitolojik araştırma yapmışlar, 30 ürtikerli olgunun 23'ünde (% 76,6) bağırsak parazitleri saptayıp, 12 olguda (% 52,1) *G. intestinalis*, bulduklarını açıklamışlardır. Orhan ve ark (6) ürtiker'li olguda, 1 (%0,1) *E. histolytica* saptadıklarını bildirmişlerdir. Çalışmamızda 100 ürtikerli olgudan parazit saptadığımız 21 olgunun 7'sinde *E. coli* ile infekte olduğu bulunmuştur. Köse ve ark (4) parazit infeksiyonları ve serum IgE düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla, 118 kişinin serum, dışkı ve anal bant örneklerini inceleyerek yaptıkları çalışmada, 4 olguda *E. coli*'ye tek, bir olguda ise *G. intestinalis* ile birlikte saptamışlardır. Tek olarak saptanan 4 olguda IgE düzeyi 81 -235 KU/L arası saptanmış olup *G. intestinalis* ile birlikte saptanan olguda ise 17 KU/L olarak düşük seviyede bulunmuştur. Çalışmamızda 7 olguda *E. coli* kistleri ve trofozoitleri görülmüş olup bunların eozinofil değerleri; 0,4,0,3,17,1,0,9,1,3,3,6 seviyelerde bulunmuştur. Armentia ve ark (8), 1993 yılında, kronik ürtikerli ve *B. hominis* ile infekte 10 olgu bildirmişlerdir. Daha önce bu parazit ile ürtiker arasında bağlantı kurulmadığını ve paromomycin tedavisiyle hem parazitozun hemde ürtikerin iyileştiğini belirtmişlerdir. Çalışmamızda 5 olguda *B. hominis* görülmüştür. Bu olguların eozinofil değerleri; 5,5, 1,6, 0,0, 0,7, 2,2 seviyelerde bulunmuştur. Budak (9) parazitoloji polikliniğine 2 yılda başvuran 1428 alerjik ürtikerli hastanın kopro-parazitolojik muayenesi sonucu, 498 (%34,88) olgunun bir veya birkaç parazit ile infekte olduğunu saptamış ve 228'inde (%45,78) *E. vermicularis* bulmuştur. Çalışmamızda *E. vermicularis* saptanan 4 olgunun eozinofil değerleri; 0,7 – 0,50 – 3,3 – 0,6 olarak saptanmıştır.

Öztürkcan ve ark (10) 1994 yılında, 6-14 yaş arası çocuklarda, bağırsak parazitleri ve deri lezyonları arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalarında, *E. vermicularis*'i %75,9 olarak bulmuşlardır. Çalışmamızda *E. vermicularis* pozitifliği %19,04 oranında bulunmuştur.

Allerjik ürtikerli olgularda eozinofili ve IgE düzeyleri istatistiki olarak anlamlı bulunamamakla beraber eozinofil ve IgE düzeylerinde değişikliklerin parazitlere bağlı olduğu kanıtlanamamıştır.

Bağırsak parazitlerinin kesin olarak ürtikere neden olabildiği kanıtlanamamış, fakat ürtikerli olgularda mutlaka bağırsak parazitlerinin da araştırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Kaynaklar

1. Küçük. M. . Helminthiyozlarda eozinofil ve IgE Düzeyleri. Doktora Tezi 1998.
2. Ulukanlıgil M. Paraziter ve alerjik hastalıklarda immünoglobulin e ve eosinofili bulgularının değerlendirilmesi. İhtisas tezi 1992.
3. Üstün Ő, Alerjik Olaylara neden olan barsak parazitleri. Doktora Tezi. İzmir 1988
4. Köse Ő,  zbel Y, Kokuludaę A, Atambay M, Sin A. Barsak parazitleriyle serum IgE seviyeleri ve deri testi arasındaki iliŐkinin incelenmesi. T. Parazitol Derg 1995; 19(3): 397-40.
5. Hamrick HJ, Moore GW. Giardiosis causing urticaria in a child AM j ois child 1983; 137: 761-3.
6. *Mevlitoğlu İ, Harman M, Derici M,  er ioęlu E.* Güneydoęu Anadolu bölgesinde bazı dermatozlarda intestinal parazitlerin  nemi. T. Parazitol Derg. 1990; 14(3-4): 93-8.
7. Orhan V, GüneŐ AT,  ŐŐahin F, Açıkgöz M. Çeşitli dermatozlarda Giardia intestinalis insidansı ve ornidazol ile tedavisinden alınan sonuçlar. T. Parazitol Derg. 1991; 15(3-4): 12-9.
8. Armentia A, Mendez J, Gamez A ve ark. Urticaria by Blastocystis hominis succesful treatment with paromomycin Allergol. Immunopathol.1993; 21(4): 149-51
9. Budak S. Alerjik  rtikerlilerde bağırsak parazitoz insidansı. T. Parazitol Derg. 1982; 5(2): 97-101
10. Öztürkcan S, İçağasıoğlu D, Yalçın AN, Saygı G. The relationship between intestinal parasites and skin lesions in Sivas orphanage T. Parazitol Derg. 1994; 18(3): 308-12